

lus potest accusare qui in simili crimine existit, quando uterque fornicatur, divorcium celebrari non potest: quamvis magis peccetur contra matrimonium utroque fornicante, quam altero tantum.

Ad tertium dicendum, quod fornicatio est directe contra bona matrimonii: quia tollitur per certitudinem prolis, & fides frangiur, & significatio non servatur, dum unus conjugum pluribus carnem suam dividit: & ideo alia crimina quamvis forte sint majora fornicatione, non causant divorcium. Sed quia infidelitas, quae dicitur spiritualis fornicatio, etiam est contra matrimonii bonum, quod est proles educanda ad cultum Dei, etiam ipsa facit divorcium; sed tamen aliter quam corporalis fornicatio: quia propter unum actum fornicationis carnalis potest procedi ad divorcium, non autem propter unum actum infidelitatis, sed propter consuetudinem quae perniciam ostendit, in qua infidelitas perficitur.

Ad quartum dicendum, quod etiam propter vitium contra naturam potest procedi ad divorcium; sed tamen non fit ita mentio de ipso, tum quia est passio innominabilis, tum quia rarius accidit, tum quia non ita causat incertitudinem prolis.

ARTICULUS II.

Utrum vir teneatur ex praecepto uxorem fornicantem dimittere.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod vir teneatur ex praecepto uxorem fornicantem dimittere. Vir enim, cum sit caput uxoris, tenetur uxorem corrigere. Sed separatio a thoro est inducta ad correptionem uxoris fornicantis. Ergo tenetur eam a se separare.

2. Praeterea. Qui consentit peccanti mortaliter, ipse etiam mortaliter peccat. Sed retinens uxorem fornicantem, videtur consentire ei, ut in littera dicitur. Ergo peccat, nisi eam a se ejiciat.

3. Praeterea. I. Corinth. vi. 16. dicitur: Qui adheret meretrici, unum corpus efficitur. Sed non potest aliquis simul esse membrum meretricis, & Christi, ut ibidem dicitur. Ergo vir uxori fornicanti adherens, membrum Christi esse desinit, mortaliter peccans.

4. Praeterea. Sicut cognatio tollit matrimonii vinculum, ita fornicatio separat a thoro. Sed postquam vir noverit consanguinitatem sui ad uxorem, peccat mortaliter cognoscens ipsam. Ergo si cognoscat uxorem postquam scit ipsam esse fornicatam, mortaliter peccat.

5. Sed contra est quod dicit Glossa, Augustini, & Bedae, I. Corinth. vii. quod Dominus permisit causa fornicationis uxorem dimittere. Ergo non est in praecepto.

6. Praeterea. Quilibet potest dimittere alteri quod in se peccavit. Sed uxor fornicando peccat in virum. Ergo vir potest ei parcere, ut non dimittat eam.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod dimissio uxoris fornicantis inducta est ad corrigendum uxoris crimen per talem poenam. Poena autem corrigens non requiritur, ubi emendatio jam praecisset; & ideo si mulier de peccato poeniteat, vir non tenetur eam dimittere; si autem non poeniteat, tenetur, ne peccato ejus consentire videatur, dum correctionem debitam non apponit.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum for-

nicationis in uxore potest corrigi non tantum tali poena, sed etiam verbis, & verbere: & ideo si alias ad correctionem sit parata, non tenetur vir praedicatam poenam ad ejus correptionem adhibere.

Ad secundum dicendum, quod tunc vir uxori consentire videtur, quando eam tenet non cessantem a peccato praeterito; si autem emendata fuerit, non ei consentit.

Ad tertium dicendum, quod ex quo de peccato fornicationis poenituit, meretrix dici non potest: & ideo vir se ei conjungendo membrum meretricis non fit. Vel dicendum, quod non conjungitur ei quasi meretrici, sed quasi uxori.

Ad quartum dicendum, quod non est simile: quia consanguinitas facit ut non sit inter eos matrimoniale vinculum, & ideo carnalis copula esset illicita; sed fornicatio non tollit vinculum praedictum; & ideo actus remanet, quantum est de se, licitus, nisi per accidens illicitus fiat, in quantum vir consentire turpitudini uxoris videtur.

Ad quintum dicendum, quod permissio illa est intelligenda per prohibitionis privationem; & sic contra praeceptum non dividitur: quia etiam quod cadit sub praecepto, non est prohibitum.

Ad sextum dicendum, quod uxor non tantum peccat in virum, sed etiam in seipsam, & in Deum; & ideo vir non totaliter potest poenam dimittere, nisi emendatio sequatur.

ARTICULUS III.

Utrum proprio judicio possit vir uxorem fornicantem dimittere.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod proprio judicio potest vir uxorem fornicantem dimittere. Sententiam enim a iudice laicam absque alio judicio exequi licet. Sed Deus justus iudex dedit hanc sententiam, ut propter fornicationem vir uxorem dimittere possit. Ergo non requiritur ad hoc aliud iudicium.

2. Praeterea. Matth. i. dicitur, quod Joseph, cum esset justus, cogitavit occulte dimittere Mariam. Ergo videtur quod occulte vir possit divorcium celebrare absque Ecclesiae iudicio.

3. Praeterea. Si vir post fornicationem uxoris cognitam debitum, ei reddit, amittit etiam actionem quam contra fornicariam habebat. Ergo denegatio debiti quae ad divorcium pertinet, debet Ecclesiae iudicium praecedere.

4. Praeterea. Illud quod non potest probari, non debet ad iudicium Ecclesiae adduci. Sed fornicationis crimen non potest probari, quia oculus adulteri observat caliginem, ut dicit Job xxiv. 15. Ergo non debet iudicio Ecclesiae praedictum divorcium fieri.

5. Praeterea. Accusationem debet inscriptio praecedere, qua aliquis se ad tallionem obliget, si in probatione deficiat. Sed hoc non potest esse in ista materia: quia tunc qualitercumque res irer, vir consequeretur intentum suum, sive ipse uxorem dimitteret, sive uxor eum. Ergo non debet ad iudicium Ecclesiae per accusationem adduci.

6. Praeterea. Plus tenetur homo uxori quam extraneo. Sed homo crimen alterius etiam extranei non debet Ecclesiae deferre, nisi monitione praemissa in secreto, ut patet Matth. xix. Ergo multo minus potest crimen uxoris ad Ecclesiam deferre, si eam prius occulte non corripuit.

Sed contra. Nullus debet seipsum vindicare. Sed

si vir uxorem fornicantem proprio arbitrio dimitteret, ipse se vindicaret. Ergo hoc non debet fieri.

Praeterea. Nullus in eadem causa est actor & iudex. Sed vir est actor impetens uxorem de offensa in se commissa. Ergo ipse non potest esse iudex; & sic non debet eam proprio arbitrio dimittere.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod vir potest dimittere uxorem dupliciter. Uno modo quantum ad thorum tantum; & sic potest eam dimittere quam cito sibi constat de fornicatione uxoris, proprio arbitrio, nec tenetur reddere debitum exigenti, nisi per Ecclesiam compellatur; & taliter reddens nullum sibi praedictum facit. Alio modo quantum ad thorum, & cohabitationem; & hoc modo non potest dimitti nisi iudicio Ecclesiae: & (1) si alias dimissa fuerit, debet cogi ad cohabitandum, nisi possit ei vir in continenti fornicationem probare. Haec autem dimissio divorcium dicitur; & ideo concedendum est quod divorcium non potest celebrari nisi iudicio Ecclesiae.

Ad primum ergo dicendum, quod sententia est applicatio juris communis ad particulare factum: unde Dominus jus promulgavit, secundum quod sententia in iudicio formata debet.

Ad secundum dicendum, quod Joseph non volebat Virginem dimittere quasi suspectam de fornicatione, sed ob reverentiam sanctitatis ejus, timens ei cohabitare, ut supra dictum est; nec tamen est simile, quia tunc ex adulterio non solum procedebatur ad divorcium, sed ulterius ad lapidationem; non autem nunc quando agitur in iudicio Ecclesiae.

Ad tertium patet solutio ex dictis.

Ad quartum dicendum, quod quandoque vir uxorem suspectam habens ei insidiatur, & deprehendere eam potest cum testibus in crimine fornicationis; & sic potest ad accusationem procedere. Et praeterea, si de facto isto non constat, possunt esse violentae suspiciones fornicationis; quibus probatis, videtur fornicatio esse probata, ut si invenitur solus cum sola horis, & locis suspectis, & nudus cum nuda.

Ad quintum dicendum, quod maritus potest accusare uxorem de adulterio dupliciter. Uno modo ad thori separationem coram iudice spirituali, & tunc inscriptio debet fieri sine obligatione ad legem talionis: quia sic vir consequeretur intentum suum, ut obiecto probat. Alio modo ad punitionem criminis in iudicio saeculari; & sic oportet quod praecedat inscriptio: per quam ad poenam tallionis se obliget, si in probatione deficiat.

Ad sextum dicendum, quod sicut Decretalis (extra de accusationibus cap. Qualiter) dicit, tribus modis in criminibus procedi potest. Primo per inquisitionem, quam debet praecedere clamorosa insinuatio, quae locum accusationis tenet. Secundo per accusationem, quam debet praecedere inscriptio. Tertio per denuntiationem, quam debet praecedere fraternae correptionis. Verbum ergo Domini intelligitur, quando agitur per viam denuntiationis, non quando agitur per viam accusationis: quia tunc non agitur solum ad correptionem delinquentis, sed ad punitionem propter bonum commune conservandum, quod iustitia deficiente periret.

(1) Nicolai: alias si dimissa &c. (2) Al. deest ad.

ARTICULUS IV.

Utrum vir, & uxor debeant in causa divorcii ad paria iudicari.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod vir, & uxor non debeant in causa divorcii ad paria iudicari. Divortium enim conceditur in lege nova loco repudii, quod erat in lege veteri, ut patet Matth. v. Sed in repudio vir, & uxor non iudicantur ad paria: quia vir poterat repudiare uxorem, & non e converso. Ergo nec in divorcio debent ad paria iudicari.

2. Praeterea. Plus est contra legem naturae quod uxor plures viros habeat quam quod vir plures mulieres: unde hoc quandoque licuit, illud vero nunquam, ut supra dist. xxxiii. quaest. 1. art. 1. ad 7. dictum est. Ergo plus peccat mulier in adulterio quam vir; & ita non debent ad paria iudicari.

3. Praeterea. Ubi est majus nocumentum proximi, ibi est majus peccatum. Sed plus nocet adultera uxor viro, quam vir adulter uxori: quia adulterium uxoris facit incertitudinem prolis, non autem adulterium viri. Ergo majus est peccatum uxoris; & sic non debent ad paria iudicari.

4. Praeterea. Divortium inducitur ad crimem adulterii corrigendum. Sed magis pertinet ad virum, qui est caput mulieris, ut dicitur I. Corinth. xi. corrigere uxorem quam e converso. Ergo non debent in repudio ad paria iudicari, sed vir debet esse melioris conditionis.

5. Sed contra. Videtur quod uxor in hoc debeat esse melioris conditionis. Quia quanto est major fragilitas in peccante, tanto peccatum est magis dignum venia. Sed in mulieribus est major fragilitas quam in viris, ratione cuius dicit Chrysostomus, Auctor oper. imperf. in Matth. hom. xi. quod propria passio mulieris luxuria est; & Philosophus in VII. Ethic. cap. vii. quod mulieres non dicuntur incontinentes proprie loquendo propter facilem inclinationem in concupiscentiam: quia nec bruta animalia possunt continere propter hoc, quod non habent aliquid quod concupiscentis obviare possit. Ergo mulieribus in poena divorcii deberet magis parci.

6. Praeterea. Vir ponitur caput mulieris, ut ipsam corrigat. Ergo magis peccat quam mulier; & sic debet magis puniri.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod in causa divorcii vir, & uxor ad paria iudicantur, ut idem sit licitum, & illicitum uni quod alteri; non tamen pariter iudicantur (2) ad illa: quia causa divorcii est major in uno quam in alio, cum tamen in utroque sit causa sufficiens ad divorcium. Divortium enim est poena adulterii, in quantum est contra matrimonii bona. Quantum autem ad bonum fidei, ad quam conjuges aequaliter sibi invicem tenentur, tantum peccat contra matrimonium adulterium unius, sicut adulterium alterius; & haec causa in utroque sufficit ad divorcium; sed quantum ad bonum prolis plus peccat adulterium uxoris quam viri: & ideo major causa divorcii est in uxore quam in viro; & sic ad aequalia, sed non ex aequali causa obligantur; nec tamen injuste, quia in utroque est causa sufficiens

(1) Nicolai: alias si dimissa &c. (2) Al. deest ad.

ad hanc poenam: sic etiam est de duobus qui damnantur ad mortis ejusdem poenam; quamvis alius altero gravius peccaverit.

Ad primum ergo dicendum, quod repudium non permittebatur nisi ad vitandum homicidium: & quia in viris magis erat de hoc periculum quam in mulieribus, ideo viro permittebatur dimittere uxorem, non autem e converso per legem repudii.

Ad secundum, & tertium dicendum, quod rationes illae procedunt secundum quod in comparatione ad bonum prolis major sit causa divortii in uxore adultera quam in viro; non tamen sequitur quod non judicentur ad paria, ut ex dictis patet.

Ad quartum dicendum, quod quamvis vir sit caput mulieris ut gubernator, non tamen quasi iudex ipsius, sicut nec e converso: & ideo in his quae per iudicium faciendae sunt, non plus potest vir in uxorem quam e converso.

Ad quintum dicendum, quod in adulterio invenitur de ratione peccati idem quod est in fornicatione simplici, & adhuc plus, quod magis gravat (1) secundum lesionem matrimonii. Si ergo consideretur id quod est commune adulterio, & fornicationi, peccatum viri, & mulieris se habent ut excedentia, & excessa: quia in muliere est plus de humore, & ideo sunt magis ducibiles a concupiscentiis; sed in viro plus de calore qui concupiscentiam excitat. Sed tamen simpliciter loquendo, caeteris paribus, vir in simplici fornicatione plus peccat quam mulier: quia habet plus de rationis bono, quod praevalet quibuslibet motibus corporalium passionum. Sed quantum ad lesionem matrimonii, quam adulterium fornicationi addit, ex qua divortium causatur, plus peccat mulier quam vir, ut ex dictis patet: & quia hoc est gravius quam simplex fornicatio, ideo simpliciter loquendo, plus peccat mulier adultera quam vir adulter, caeteris paribus.

Ad sextum dicendum, quod quamvis regimen quod datur viro in mulierem, sit quaedam circumstantia aggravans; tamen ex illa circumstantia quae in aliam speciem trahit, magis aggravatur peccatum, scilicet ex lesione matrimonii, quae trahit ad speciem injustitiae in hoc quod furtive aliena proles submititur.

ARTICULUS V.

Utrum post divortium vir alteri nubere possit.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod post divortium vir alteri nubere possit. Nullus enim tenetur ad perpetuam continentiam. Sed vir in aliquo casu tenetur uxorem fornicantem in perpetuum a se separare, ut patet ex dictis. Ergo videtur quod ad minus in tali casu alteram ducere possit.

Præterea. Peccanti non est quærenda major occasio peccandi. Sed si ei qui propter fornicationis culpam dimittitur, non licet aliam copulam querere, datur sibi major occasio peccandi: non enim est probabile ut qui in matrimonio non continuit, postea continere possit. Ergo videtur quod liceat ei ad aliam copulam transire.

Præterea. Uxor non tenetur viro nisi ad debitum reddendum, & cohabitationem. Sed per divortium ab utroque absolvitur. Ergo omnino soluta est a lege viri: ergo potest alteri nubere; & eadem est ratio de viro.

(1) Nicolai: scilicet lesio matrimonii. (2) Vulgata: Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur.

4. Præterea. Matth. xix. 9. dicitur: (2) Qui dimiserit uxorem, & aliam duxerit, excepta causa fornicationis, mæchatur. Ergo videtur quod si causa fornicationis dimissa uxore aliam duxerit, non mæchatur; & ita erit matrimonium verum.

Sed contra. I. Corinth. vii. 10. Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit, manere inuuptam.

Præterea. Nullus debet ex peccato reportare commodum. Sed reportaret, si liceret adulteræ ad aliud magis desideratum conubium transire, & esset occasio adulterandi volentibus alia matrimonia querere. Ergo non licet aliam copulam querere nec viro, nec uxori.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod nihil adveniens supra matrimonium potest ipsum dissolvere; & ideo adulterium non facit quin sit verum matrimonium: manet enim, ut dicit Augustinus (de nupt. & concup. cap. x.) inter viventes conjugale vinculum, quod nec separatio, nec cum alio junctio potest auferre: & ideo non licet uni altero vivente ad aliam copulam transire.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis per se nullus obligetur ad continentiam, tamen per accidens potest esse quod obligetur; sicut si uxor sua ægrotudinem incurabilem incurrat, & talem quæ carnalem copulam non patitur: & similiter etiam est, si incorrigibiliter spiritali infirmitate, scilicet fornicatione, laboret.

Ad secundum dicendum, quod ipsa confusio quam reportat ex divortio, debet eam cohibere a peccato. Quod si cohibere non potest, minus malum est quod sola ipsa peccet, quam quod vir peccati ejus sit particeps.

Ad tertium dicendum, quod quamvis uxor post divortium non teneatur viro ad alterum ad debitum reddendum, & cohabitandum; tamen adhuc manet vinculum matrimonii, ex quo ad hoc tenebatur: & ideo non potest ad aliam copulam transire viro vivente. Potest tamen continentiam vovere viro invito, nisi videatur Ecclesiam deceptam fuisse per falsos testes sententiando de divortio: quia in tali casu etiam si votum professionis emisisset, restitueretur viro, & teneretur debitum reddere; sed non liceret ei exigere.

Ad quartum dicendum, quod exceptio illa quæ est in verbis Domini, refertur ad dimisionem uxoris: & ideo objectio ex falso intellectu procedit.

ARTICULUS VI.

Utrum post divortium vir, & uxor possint reconciliari.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod post divortium vir, & uxor non possint reconciliari. Regula est enim in jure: Quod semel bene diffinitum est, nulla debet ratione retractari. Sed iudicio Ecclesie diffinitum est quod debent separari. Ergo non possunt reconciliari ulterius.

Præterea. Si posset esse reconciliatio, præcipue videtur quod post penitentiam uxoris vir teneatur eam recipere. Sed non tenetur, quia etiam uxor non potest per exceptionem proponere in iudicio penitentiam.

(1) Nicolai: scilicet lesio matrimonii. (2) Vulgata: Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur.

teniam suam contra virum accusantem de fornicatione. Ergo nullo modo potest esse reconciliatio.

3. Præterea. Si posset esse reconciliatio, videretur quod uxor adultera teneretur redire ad virum ipsa revocantem. Sed non tenetur: quia jam separati sunt iudicio Ecclesie. Ergo &c.

4. Præterea. Si liceret reconciliari uxorem adulteram, in illo casu præcipue deberet fieri, quando vir post divortium invenitur adulterium committere. Sed in hoc casu non potest uxor cogere eum ad reconciliationem, cum juste sit divortium celebratum. Ergo nullo modo potest reconciliari.

5. Præterea. Si vir adulter occulte dimittat per iudicium Ecclesie uxorem convictam de adulterio, non videtur juste factum divortium. Sed tamen vir non tenetur uxorem sibi reconciliari: quia uxor probare in iudicio adulterium viri non potest. Ergo multo minus quando divortium juste est celebratum, reconciliatio fieri potest.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. vii. 11. Si discesserit, manere inuuptam, aut viro suo reconciliari.

Præterea. Vir poterit eam non dimittere post fornicationem. Ergo eadem ratione potest eam reconciliari sibi.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod si uxor post divortium de peccato penitentiam agens emendata fuerit potest eam sibi vir reconciliari. Si autem in peccato incorrigibilis maneat, non debet eam ad se assumere eadem ratione qua non licebat eam nolentem a peccato desistere, retinere.

Ad primum ergo dicendum, quod sententia Ecclesie divortium celebrantis non fuit cogens ad separationem, sed licentiam præbens: & ideo absque retractione præcedentis sententiae potest reconciliatio sequi.

Ad secundum dicendum, quod penitentia uxoris debet inducere virum ut uxorem fornicantem non accuset, aut dimitrat. Sed tamen non potest ad hoc cogi, nec potest per penitentiam uxor eum ab accusatione repellere: quia cessante culpa & quantum ad actum, & quantum ad maculam, adhuc manet aliquid de reatu; & cessante etiam reatu quoad Deum, adhuc manet reatus quoad poenam humano iudicio inferendam: quia homo non videt cor, sicut Deus.

Ad tertium dicendum, quod illud quod inducitur in favorem alicujus, non facit ei præjudicium: unde cum divortium sit inductum in favorem viri, non aufert ei jus petendi debitum, vel revocandi uxorem: unde uxor tenetur ei reddere, & ad eum redire, si fuerit revocata, nisi de licentia ejus votum continentiae emiserit.

fuerit revocata, nisi de licentia ejus votum continentiae emiserit.

Ad quartum dicendum, quod propter adulterium quod vir prius innocens post divortium committit, secundum rigorem juris non debet cogi ad recipiendum uxorem adulteram; prius tamen secundum æquitatem juris iudex ex officio suo debet eum cogere ut caveat periculo animæ ejus, & scandalo aliorum, quamvis uxor non possit reconciliationem petere.

Ad quintum dicendum, quod si adulterium viri sit occultum, per hoc non aufertur jus excipiendi contra accusationem viri uxori adulteræ, quamvis desit sibi probatio: & ideo peccat vir divortium petens; & si post sententiam de divortio uxor petat debitum, vel reconciliationem, vir tenetur ad utrumque.

EXPOSITIO TEXTUS.

Patronus est turpitudinis qui celat crimen uxoris. Contra. Prov. xl. 13. (1) „Fidelis est qui celat crimen amici.“ Et dicendum, quod hoc intelligitur, quando celatio non est in præjudicium correctionis, alias celans, patrocinium turpitudini præstat.

Solet quæri, an valeat duci in conjugium quæ prius est polluta per adulterium. Sciendum, quod plura sunt crimina quæ propter sui enormitatem impediunt matrimonium contrahendum. Primum est incestus; secundum, uxoricidium: tertium rapina alienæ sponsæ: quartum, quando aliquis insidiando matrimonio filium proprium de sacro fonte suscepit: quintum, qui interfecit presbyterum: sextum, quando aliquis peragit penitentiam solemnem. Non tamen propter crimina interimitur matrimonium contractum. Sed tamen sunt quædam crimina quæ dirimunt matrimonium contractum. Unum est, quando aliquis cum aliqua conjugata concubuit, & ex hoc machinatur in mortem viri cum effectu: tunc enim ad invicem contrahere non debent; & si contraxerint, separantur. Secundum est, quando præstat fidem adulteræ: quod ducet eam uxorem. Sed hoc intelligendum est quando tam adulter quam adultera sciebant impedimentum; alias matrimonium non dirimeretur postquam contractum esset. Tertium est, quando contrahit cum ea de facto: primum enim matrimonium facit quod non stat secundum: unde si primum non fuisset verum matrimonium, secundum staret. Sciendum etiam, quod in casu secundo, & tertio, scilicet fide data de matrimonio contrahendo, etiam matrimonio contracto per verba de præsentis de facto, nisi fuerit ibi pollutio carnalis, non propter hoc dirimitur matrimonium sequens post mortem viri de novo contractum.

DISTINCTIO XXXVI.

Si pro extrema conditione valeat uxor separari a viro, & e converso.

Nunc de conditione videamus, an valeat conjugium dividere. Ad quod dicimus, quia non negatur ingenua posse nubere servo; sed si nescitur esse servilis conditionis, libere potest dimitti, cum servitus ejus fuerit deprehensa, secundum illud: (a) „Si quis ingenuus homo ancillam alterius uxorem acceperit, & æstimat quod ingenua sit, si ipsa femina fuerit postea in servitute (2) detecta, si eam a servitute redimeat, repotest, faciat; si non potest, si voluerit, aliam accipiat. Si vere ancillam eam scierat, & collaudaverat, tunc non potest, si voluerit, aliam accipiat.“

(1) Vulgata: „Qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.“ (2) Al. in servitute dejecta. Ex Edit. P. NICOL. (a) Refertur in Decretis causa xxix. quæst. i. cap. Si quis ingenuus.